

Oslo, 1. september 2010
Deres ref. 10/1002-9 MAR

Til Kommunal- og regionaldepartementet
postmottak@krd.dep.no

Høringsuttalelse – Evaluering av Kirkevalg og Stortingsvalg 2009

Vi viser til evalueringen av stortingsvalget 2009 som Kommunal- og regionaldepartementet har ute på høring. Vi ønsker å kommentere kommunenes opplevelse av å arrangere Kirkevalget sammen med Stortingsvalget (kapittel 2.18 i høringsnotatet), og vil ikke ta stilling til øvrige forhold i høringsnotatet. Samarbeidsrådet arbeider etter konsensusprinsippet, og vårt medlem Oslo Katolske Bispedømme ønsker ikke å uttale seg i denne saken. OKB vil ikke motsette seg at rådet for øvrig avgir høringsuttalelse.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) er en paraplyorganisasjon for 14 ulike tros- og livssynssamfunn, eller sammenslutninger av disse. STL arbeider for likebehandling av tros- og livssynssamfunn og for å fremme gjensidig respekt og forståelse mellom disse. Siden opprettelsen i 1996 har STL sørget for en bevisstgjøring omkring religions- og livssynspolitiske utfordringer og dilemmaer i Norge.

Evalueringen

Vi registrerer at et flertall av kommunene i sin evaluering til departementet peker på at Kirkevalget skapte problemer for velgerne ved Stortingsvalget, og at departementet uttrykker bekymring for enda større utfordringer ved de tre sammenfallene valgene i 2011.

Kommunene rapporterer bl.a. om at mange velgere ble forvirret av uklar skilting og derfor ble usikker på hvor de skulle stemme, også ved forhåndsstemmegivning. Til tross for at Kommunaldepartementet har gitt beskjed om at Kirkevalget bør være tydelig atskilt fra stortingsvalget, viser evalueringen at de to valgene i stor utstrekning har foregått i samme bygning med felles inngang. I tillegg viser evalueringen at kommunene opplever at deres egen rolle i avviklingen av Kirkevalget er uklar.

Innvendinger

I forbindelse med vårt hørings svar til Kultur- og kirke departementet 17. september 2008 om innstillingen "Styrket demokrati i Den norske kirke" uttalte STL at ordningen med at statskirken valg finner sted i umiddelbar nærhet til det offentlige valgsted har problematiske sider. Av prinsipielle grunner mente vi det var viktig å fastholde et skille mellom statsborgerskapets allmenne rett knyttet til å bestemme hvem som skal styre landet, og det som angår den rett enkeltmedlemmer av et trossamfunn har til å delta i interne valg i sitt trossamfunn. En sammenblanding i forhold til sted og tid kan oppleves som at statsborgerskap og kirkemedlemskap hører sammen, og at sistnevnte valg handler om å delta i den norske borgers trosfellesskap.

I uttalelsen skriver vi dessuten at et flertall av STLs medlemmer mener ordningen med felles valgdag og valglokalisering er i strid med intensjonene i Stat-kirke-forlikets forslag til ny § 16 i

Grunnloven om likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og at en sammenblanding derfor ikke bør skje.

Den norske kirke (mindretall) uttrykker forståelse for de prinsipielle standpunktet til de øvrige medlemmene i STL. Den norske kirke forutsatte i samme høringsuttalelse at felles valgdag og -sted må gjennomføres med tilbørlig respekt for de med politisk stemmerett som ikke er medlem av Den norske kirke (se vedlagt høringsvar fra 2008).

I Kirkerådets egen evalueringsrapport ”Kyrkjevalet 2009” (mars 2010), problematiseres dessuten utfordringene knyttet til sammenfall av tid og sted for kirkevalg og stortingsvalg. Kirkerådets prosjektleder framførte der følgende:

”Reint prinsipielt kan eit så tydeleg samanfall gjere det krevjande å kommunisere at kyrkjeval og offentlege val er, og skal vere, to distinkt forskjellige val. Ikkje minst vil dette gjelde i den praktiske tilrettelegginga av valet. Mange reagerte på at skiltinga til kyrkjevalet nokre stader var for dominerande samanlikna med det offentlege valet. Kyrkja og kommunar hadde i fellesskap eit ansvar for å halde vala skilde, i enkelte høve var ikkje dette skiljet tydeleg nok.”

STL vil også gjøre oppmerksom på at Stat-kirke-forlikets forutsetning gjaldt samtidighet med offentlige valg, uten å nevne sammenfallende sted. Kirkemøtet vedtok i valgreglene november 2008 en relativt åpen formulering om stedsvalg (Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte III § 2.3): ”Menighetsrådet bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå. Valget holdes i lokaler som gir god tilgjengelighet, om mulig i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler”. Dette ble strammet inn i dokumenter fra regjeringen og Stortinget. I St. prp. nr. 39 het det: ”Valgopplegget for 2009 innebærer at de kirkelige valgene skal søkes lagt til lokaler i umiddelbar nærhet til valglokalene for stortingsvalget.” Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen presiserte spørsmålet om stedsvalg slik (Innst. S. nr. 183 2008-2009): ”Komiteen legger til grunn at stortingsvalget og kirkevalget gjennomføres i samme bygning der det er mulig, men klart adskilt fra hverandre.” Den endelige veiledningen til kommunene kom ikke ut før i mai 2009. Regjering og Storting må derfor ta sin del av ansvaret for at det ble usikkerhet rundt forholdet mellom kirkevalg og stortingsvalg, og for at lokaliseringen av kirkevalget en del steder medførte komplikasjoner for stortingsvalget.

Konklusjon

På bakgrunn av disse prinsipielle innsigelsene og med erfaringene fra 2009 savner Samarbeidsrådet forslag fra departementets side som vil bedre situasjonen ved de tre valgene høsten 2011. Vi forutsetter at det i dialog mellom kirkelige organer, kommunaldepartementet og kommunene søkes løsninger som bedre ivaretar disse anliggender i 2011, ved at de kirkelige og de politiske valgene holdes tydeligere atskilt der dette ikke var tilfelle i 2009.

Vennlig hilsen,

Bente Sandvig
leder

Anders Kartzow
koordinator

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Deres ref. 2008/00738 KIA tbh

Oslo, 17. september 2008

Høringssvar – innstillingen ”Styrket demokrati i Den norske kirke”

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) har diskutert saken på sitt rådsmøte den 15. september, og vil på bakgrunn av våre drøftinger her komme med vår høringsuttalelse. Oslo katolske bispedømme (OKB) ønsker ikke å uttale seg i saken, da de anser den for å handle om indre anliggender i Den norske kirke, men OKB vil ikke motsette seg at rådet for øvrig avgir høringsuttalelse.

Innledningsvis vil STL påpeke den manglende bredden i høringsinstanser ved at viktige fagmiljøer som Senter for menneskerettigheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet ikke er bedt om å uttale seg i saken. At sentrale instanser med særskilt ansvar for å ivareta religionsfrihet og ikke-diskriminering ikke som en selvfølge blir bedt om en vurdering av den type forslag innstillingen inneholder, er med på å gi det politiske miljø et mindre kvalifisert beslutningsgrunnlag. Blant annet vil menneskerettshensyn ikke være vurdert så grundig som våre menneskerettslige forpliktelser krever.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn består av 13 ulike tros- eller livssynssamfunn, eller paraplyer av disse. Første del av dette høringssvaret handler om hva Samarbeidsrådets ulike medlemmer er enige om, mens det i siste del av høringssvaret vises til at STLs medlemmer har et annet syn på forslaget om felles valgdag og valglokalisering enn mindretallet, representert ved Den norske kirke og Norges Kristne Råd.

Felles standpunkt:

STL støtter Den norske kirkes rett til selv å fastsette og gjennomføre de ordninger den selv ønsker. Vi finner det derfor menneskerettslig problematisk at Stortinget stiller krav til demokratiske reformer i et trossamfunn, før dette trossamfunn oppnår større selvstendighet vis a vis staten (jf. politisk avtale mellom de politiske partier på stortinget om stat-kirke).

STLs medlemmer mener forslaget om at kirkens valgsted skal finne sted i umiddelbar nærhet til det offentlige valgsted har problematiske sider. Av prinsipielle grunner er det viktig å fastholde et skille mellom statsborgerskapets allmenne rett knyttet til å bestemme hvem som skal styre landet, og det som angår den rett enkeltmedlemmer av et trossamfunn har til å delta i interne valg i sitt trossamfunn. En sammenblanding i forhold til sted og tid kan oppleves som at statsborgerskap og kirkemedlemskap hører sammen, og at sistnevnte valg handler om å delta i den norske borgers trosfellesskap. Som det vil fremgå av siste del av vårt høringssvar er STL uenige om hvilke konsekvenser dette bør få for hvilken valgordning man legger opp til for Den norske kirke.

Omkostningen knyttet til den demokratireform arbeidsgruppen legger frem er estimert til et sted mellom 80-120 millioner kroner. I regnskapet for omkostningen knyttet til demokratireform er det ikke tatt med en økning i beregningsgrunnlaget for tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn. Mange av utfordringene knyttet til økt deltakelse i Den norske kirkes arbeid gjelder også for andre tros- og livssynssamfunn (blant annet utfordringer knyttet til rekruttering av frivillige). For å ivareta likebehandling mellom tros- og livssynssamfunn i Norge mener STL at økte bevilgninger til demokratiopprustning i Den norske kirke også må komme andre tros- og livssynssamfunn til gode.

KKD har et ansvar for å bringe Den norske kirkes medlemsregister i orden, da det var Stortinget som i sin tid vedtok å bruke folkeregisteret som grunnlag for Dnks medlemsregister. STL er derfor enige om at det er et godt forslag å sende ut valgkort til alle stemmeberettigete medlemmer i Dnk der det samtidig gjøres oppmerksom på mulighet for å melde seg ut. Dette vil forhåpentligvis bidra til å luke ut noen av dem som i sin tid feilaktig ble innlemmet i Den norske kirke ved opprettelsen av Den norske kirkes medlemsregister og bidra til å redusere tros- og livssynssamfunnenes uforskyldte arbeid med å avklare status for sine dobbeltregistrerte medlemmer med Den norske kirke.

Valgdag og valglokalisering – ulike standpunkt:

Foruten å legge valget i umiddelbar nærhet til stedet der offentlige valg finner sted, foreslår arbeidsgruppen å legge kirkelig valg til samme dag som allmenne, offentlige valg.

Arbeidsgruppen har en praktisk begrunnelse for dette, fordi de mener at å legge det på samme dag gir "drahjelp" fra det offentlige valget, og ved å legge det i umiddelbar nærhet gjør det enklere å avgi stemme. STLs medlemmer vurderer disse spørsmålene noe ulikt.

Et flertall av STLs medlemmer mener forslaget om felles valgdag og valglokalisering er i strid med intensjonene i forslaget til ny §16 om likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge og at en sammenblanding derfor ikke bør skje. Argumentet om at andre kan gjøre det samme er ikke tilfredsstillende. En slik ordning vil være indirekte diskriminering, da det ikke finnes reelle muligheter for andre trossamfunn å legge sine valg på samme sted og til samme tid. Like problematisk er det at ordningen vil kunne gi udemokratiske utslag ved at felles valgdag og eventuelt samlokalisering vil kunne gi en skjevhet i hvilke velgergrupper som mobiliseres til å stemme ved de politiske valg på grunn av sammenblandingen.

Mindretallet i denne sak består av Den norske kirke og Norges Kristne Råd. Begge instanser ser de prinsipielle innvendingene som kan gjøres mot forslaget om samlokalisering av offentlige og statskirkelige valg. Fra Norges Kristne Råd side blir det særlig påpekt at en slik sammenblanding av valglokalteter ikke er ønskelig. Om de kirkelige valg og offentlige valg finner sted i samme bygning, skal valgene avholdes i forskjellige rom og valgmanntallene holdes atskilt. Man har ingen spesielle innvendinger mot at valgene avholdes på samme dag. Den norske kirke forutsetter at felles valgdag og – sted gjennomføres med tilbørlig respekt for de med politisk stemmerett som ikke er medlem av Den norske kirke.

Bente Sandvig (s)
leder

Anders Kartzow
koordinator